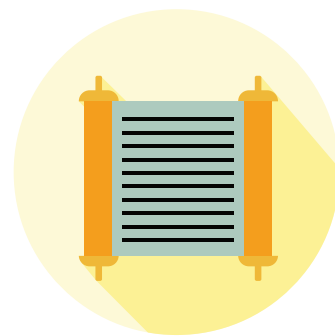

פוחחים את הלב והשער

בר/בת מצווה למשפחות מעורבות

את אחיי אני מבקש

הרב מאיר אדרי

מדי שנה, נערכים בתפוצות עשרות אלפי טקסי בר ובת מצווה לילדים שאינם יהודיים. רבים בישראל ירימו גבה, "בלתי אפשרי", יגידו, "האם חייבת להיות יהודיה?". אך האם לא הגיע זמן למחשבה מחודשת, שתקרר רבים למחנה היהודי ההולך וקטן, בארץ ובתפוצות?

עשרות אלפי משפחות מעורבות, בהן רק האב יהודי, בחרו לקחת חלק בחיי הקהילה היהודית, או לעלות ארצה, למדינת היהודים. אי קיום טקס בר או בת המצווה בבתי התפילה היהודיים בארץ ובתפוצות, הם מעין "צו הרחקה" לרבות מאותן משפחות. כך, במקום לחבקן ולסלול את דרכן אל העולם היהודי, אותן משפחות מרגישות מודרות מחיק היהדות.

משפחות כאלה בדיוק, מהוות כיום את שידרת המנהיגות של יהדות צפון אמריקה. שאלו באיפ"ק או בארגון הפדרציות היהודיות, בדקו בהנהגת בני ברית והליגה למניעת השמחה-אלו פני יהדות צפון אמריקה כיום.

בישראל, מדובר בעיקר בני העלייה מחבר המדינות וילדיהם, או בבני משפחות מעורבות, שהכירו את בני זוגם במהלך המסע הישראלי אחר הצבא או במהלך נסיעת עסקים או טיול בחו"ל. החברה הישראלית כיום היא רבת גוונים וצבעים, ממש כמו יהדות התפוצות. החיים בעידן המודרני מזמנים קשרים מעורבים, יותר מאלו שהיו אופציה ב"ימי הזוהר" (לעיתים המדומה), של היהדות במרחבי אירופה או בארצות ערב.

מי שפתח דלתו למשפחות שכאלה הן התנועות הלא אורתודוכסיות, לרוב התנועה הרפורמית. כמובן, קיימת האופציה להגביה את חומת הפרדה וההסתגרות אף יותר, להרחיק ולנדות את המשפחות המעורבות. יהיו אפילו מי שיציעו את האופציה שאומצה בימי שיבת ציון-גירוש הנשים הנוכריות (בימי עזרא)- אך רבים ביהדות מחפשים דווקא לפתוח ולהעצים את המחנה היהודי בחכמה ובשותפים. הדמוגרפיה היהודית המתכווצת והעולם המאתגר שמחוץ למחנה היהודי המסתגר, מחייבים חשיבה יצירתית ומאמץ משותף לקרב מתרחקים.

חכמי ישראל דווקא ראו בעבר אפשרות ש חיזוק התחושה והקשר ליהדות יובילו לשותפות גורל עמוקה יותר. הרמב"ם קבע, כבר לפני מאות שנים: "בן נח שרוצה לעשות מצווה כדי לקבל שכר- אין מונעים אותו לעשות אותה כהלכתה. ואם הביא עולה, מקבלין ממנו. נתן צדקה, מקבלים ממנו". (משנה תורה, הלכות מלכים)

גם הרב עובדיה יוסף ז"ל התיר בקהילת תומכיו, למי שעדיין אינו יהודי, לומר קדיש על אביו- כחלק ממהלכי הלימוד והחבירה ליהדות. זוהי גישה מרחיבה, רגישה ומכילה, שניתן להסיק ממנה גם לעניין קיום בר המצווה למי שאינם יהודיים. חבל שתלמידיו אינם נוהגים כך.

לבטח הכיר הרב יוסף פסיקה אחרת, לעניין ברית המילה לילד שאביו יהודי ואמו לא. פסיקה זו, מבית מדרשו של הרב צבי יהודה קלישר, ממבשרי הציונות הדתית, קבעה: "שמצווים אנו לפתוח לו פתח תקווה למולו כעת על דעת אביו, ושיגדל יוכל מהר לעשות כרצון אביו ולטבול עצמו כדת וכדין, ואם אין מלים אותו, דוחים אותו בידיים מעדת ישראל... ערבין אנחנו זה לזה במה שיכולים לזכותם שלא לדחותם חלילה". הרבה רגישות ואמונה מפגין כאן הרב קלישר, בהנחה שמעשה אחד יכול להוביל לאחר, ובכך להרבות אור ותקווה.

הקביעות הללו מחזקות את התחושה היהודית המבקשת, בדור שלאחר השואה, להרחיב את העולם היהודי ולהגדיל את פוטנציאל המחנה. לעניין זה, טקס בר או בת המצווה הינו הבסיס לחיזוק היסודות היהודיים של המשפחה המעורבת, שאולי יביא בעתיד להעמקת הקשר של המשפחה עם היהדות, ואף לגיור מלא.

בעידן בו רק מיעוט מיהודי ישראל והעולם נוהגים לפי ההלכה הנוקשה, ראוי שהחברה הישראלית תפתח להגדרות מרחיבות לעניין השותפים לחויית התרבות והלאומיות היהודית. ילד ישראלי, הלומד במערכת החינוך הממלכתית וגדל בבית בו האב יהודי והאם בת לאב או סב יהודי, או שחברה לחוויה היהודית בישראל במודע, ראוי לראותו כאחד מאוהלה של החברה היהודית בישראל.

מי שהלכו כיהודים לתאי הגזים, מי שנרדף כיהודי למרות שהלכתית לא היה כזה, ראוי לבית יהודי חם, כי הרי לימדונו חכמי התלמוד, "גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה". וכיון שטקסי בני המצווה אינם מצוות התורה, על אחת כמה וכמה ראוי שנאפשר למבקשים את החוויה המקרבת אותם ליהדות.

לפני זמן מה שמעתי באירוע שהתקיים בצפון אמריקה את השחקן מייקל דאגלס, שסיפר בהתרגשות איך זכה, כבן לאב יהודי ואם לא יהודייה ומי שנשוי ללא יהודייה, לבית חם בקהילה היהודית שפתחה את שעריה בפני בנו, שביקש לחגוג בר מצווה. האירוע, יחד עם הפתיחות של הרב והקהילה, מיקמו את המשפחה מחדש בלב ההוויה היהודית. דבריו של דאגלס נגעו ללב, וראוי שיעוררו את כולנו לנהוג כיוסף בן ישראל אביו, שאמר "את אחיי אני מחפש". בימינו מדובר לא רק במצווה, אלא בהמשך קיומו של העם היהודי לתוך המאה 21.

הרב מאיר אזרי - ראש מרכזי דניאל ליהדות מתקדמת
office@beit-daniel.org.il; www.beit-daniel.org.il
טלפון: 03-5442740 שלוחה 0

פרויקט זה נתמך על ידי קרן ג'נסיס, ארה"ב.